

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. איש פרט לקטן.....1
- ב. אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ביבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו עסקינן.....1
- ג. אין יעוד אלא בגדול ... מה טעם אין יעוד אלא בגדול לפי שאין יעוד אלא מדעת ..3
- ד. מדעת ... אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה.....4
- ה. מעות הראשונות ... לקידושין ניתנו.....4
- ו. אומר אדם לבתו קמנה צאי וקבלי קידושך.....6
- ז. המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת.....7
- ח. כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי אפילו בסוף שש ואפילו סמוך לשקיעת החמה ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות 8
- ט. אם רצה לייעד מייעד משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לשני.....8
- י. המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד ... אם רצה לייעד מייעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה.....9
- יא. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו במל ... בדבר שבממון תנאו קיים.....10
- יב. שמוכרה לפסולים.....12

דף יט.

א. איש פרט לקטן

כל העריות כולן¹ שהיה אחד גדול, ואחד קטן, הקטן פטור, והגדול חייב.

ב. אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן ביבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו עסקינן

¹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה יח

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר במסכת יבמות דף קיב: שמן התורה² אין מעשה קטן וקטנה כלום, ועוד בקידושין בהדיא כתיב (דברים כד פסוק א) **פִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה,** איש ולא קטן, הרי מן התורה אין בקידושי קטן כלום, ולא תקנו רבנן נישואין לקטן שאין בו שום חשש, ואמרו ז"ל שאסור להשיאו כשהוא קטן שהרי אין ביאתו אלא ביאת זנות כיון שלא תקינו ליה נישואין³.

ולפיכך הבא על אשת קטן⁴, אפילו⁵ היתה יבמה שבא עליה בן ט' שנים ויום אחד, הרי זה פטור.

חרש שוטה וקטן שוין הן לכל התורה כולה מפני שכולם אינם בני דעת, לפיכך כמו שקטן אין לו קידושין מן התורה, כך הם החרש והחרשת אינן בני קידושין מן התורה, לא שנא נשאו כיוצא בהן, לא שנא חרש שנשא פקחית או חרשת שנשאת לפקח,

אבל חכמים תקנו להם נישואין בין לחרש בין לחרשת⁶, וטעמא לחרשת כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר כמו בקטנה, ובחרש תקנו ליה נישואין אף על גב דקטן לא תקינו ליה רבנן נישואין, היינו משום דקטן סופו לבא לכלל נישואין דאורייתא ולא יבטל מפריה ורביה, אבל חרש אם לא יתקנו ליה לא אתי לעולם לכלל נישואין ויבטל מפריה ורביה, לפיכך תקנו ליה.

² שו"ע ונו"כ מג א

³ והרב בב"ח כ' לעיל בס"י א' דאב המשיא אשה לבנו קטן בן י"ב שנה הוון קידושין דרבנן ולא ידעתי שום רמז ראייה לדבר חדש זה והבא לחדש דין כזה עליו להביא ראיה ברורה. ח"מ שם א. ועיין אבני מילואים שם ב ואין זה דבר חדש דכבר כתבו בתשובת מוהרי"ק שורש ל"ב ז"ל מצאתי כתוב ר' נתן המכירי שאל מאת ר' יצחק בן ר' יהודה בן י"א שנה שקידש אביו בטבעת ועדים אם ימאן אם צריכה גט או לא והשיב שצריכה גט שמצינו בכל מקום שזוכין לאדם שלא בפניו כו' ועוד מאחר שלא מיחה בקידושי אביו עד בן י"ג שנה וחצי מאן לימא לן דלא ארצויי ארצי קמי' אחר שנגדל ושתק וסבר וקיבל ולאחר מיכן חזר בו ואינה חזרה ואינה יוצאה בלא גט. ומהרי"ט ח' אה"ע סי' י"א כתב שראה הרב המופלא מוהרא"ן חיים בס"י מ"א שהי' משתמש בסברא זו ומוהרי"י מיני"ץ הסכים עמו אלא שמוהרי"ט שם האריך להוכיח ולסתור סברא זו והעלה דלעולם ליכא קידושי תורה לקטן אפי' ע"י אחרים ומשום דלאו זכות הוא דגברא דייק ונסיב ושדברי ר' יצחק בר' יהודה נמי אינו אלא מדרבנן ע"ש ועכ"פ אין תימא וחידוש בדברי הב"ח כיון דאיכא רבוותא דסברי הכי דהוי אף קידושי תורה בקידש לו אביו ואף בבן י"א שנה. ועי"ש באבני מילואים שהאריך, ועיין חכמת שלמה שאם האב קידש אשה לבנו קטן יש לחוש בזה לדעת הר"י בר ברזילי והמשל"ל בפ"ו מגרושין דהוי חשש תורה דס"ל דהוי קדושי תורה וכבר חששו בזה האחרונים בתשובותיהם אך אם לא קדשה האב רק הקטן בעצמו כתבו דבזה ודאי אינו כלום ונראה דהיינו דוקא אם לא עמד האב בשעת שקדשה הקטן אבל אם עמד שם האב בשעת קדושין נחשב כאלו נתן האב בעצמו לה הקדושי

⁴ רמב"ם שם פרק ג הלכה א

⁵ הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה א

האי דאיצטריך קרא למעט קטן אף על גב דקי"ל בכל דוכתא דאין מעשה קטן כלום היינו משום דהוה ס"ד כיון דמדאורייתא חוייא ליה וזקוקה לו יהא חייב הבא עליה קמ"ל. מטה אפרים שם.

⁶ וראיתי מרבתי נוהגין שהולך לחופה עם החרש אחד שהוא רגיל עמו כגון אחד מן אחיו או שאר קרובי הגדלים עמו בבית ומכירי ברמיזותיו ואותו הרגיל עמו מראה לו ברמיזות ענין קדושין והחרש מושיט הטבעת לאשה ומקדשה"ן פ"ת שם א משו"ת צ"צ עז

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וכיון שאין קידושין של חרש אלא מתקנת חכמים, אם בא פקח וקדש אשת חרש הפקחית הרי זו מקודשת לשני קידושין גמורין⁷, ונותן לה גט והיא מותרת לבעלה החרש⁸.

לפיכך הבא⁹ על אשת חרש ושוטה ואשת טומטום ואנדרוגינוס כולן פטורין¹⁰, ואם היו מזידין מכין אותן מכת מרדות¹¹.

ג. אין יעוד אלא בגדול... מה טעם אין יעוד אלא בגדול לפי שאין יעוד אלא מדעת

יעד אותה¹² האדון לעצמו או לבנו הרי היא כשאר ארוסות ויכול ליעדה לבנו, רק אם היה בנו גדול¹³, ונתן רשות לאביו ליעדה לו, ואז הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני¹⁴.

⁷ וכן אם קידש פקח את החרשת, תופסין של השני ב"ש שם א אבל בטיב קידושין שם כתב שאם קידש אשת חרש החרשת אינה מקודשת כלל כיון דליכא קידושין דאורייתא לא תפסי קידושין דרבנן דכבר היא אשת איש דרבנן שתקנו חכמים נשואין לחרש וחרשת ומהיכא תיתי לתקן שיתפסו קידושין אחר שכבר נתקדשה בקידושין דרבנן.

⁸ וליכא למיגזר כאן משום שמא יאמרו גירשה כבר וקידשה זה וגירשה והו"ל החרש מחזיר גרושתו כדאמרין לעיל, דלא גזרינן הכי אלא כשקדשה הראשון קידושי תורה, אבל הכא הרי שאין לו לא קידושין ולא גירושין דבר תורה, אין לחוש שמא יטעו לומר כו', שאפילו יאמרו שגירש ואחר כך החזיר אינו עובר באיסור תורה ואין לנו להוסיף על הגזירות של דבריהם. לבוש

⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה א

¹⁰ כל זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות ומעמיהם חלוקים אשת חרש או חרשת אשת פקח לפי שאין להם נישואים מן התורה אלא מדבריהם. אשת שוטה או שוטה אשת פקח אינם נישואין אפילו מדבריהם. אשת טומטום ואנדרוגינוס מפני שהן ספק קידושין. מגיד משנה שם

¹¹ ונראה שדעת רבינו שאפילו באשת שוטה שאע"פ שאין להם נישואין אפילו מדבריהם יש כאן מכת מרדות לא ידא אלא כבא על פנויה לשום זנות בלא התראה. ונראה לפמ"ש פ"א מהלכות אישות שהבא על פנויה לשום זנות לוקה שאף באשת שוטה אם התרו בו משום פנויה הרי זה לוקה כללו של דבר אשת השוטה והשוטה הרי הן כפנויות גמורות עכ"ל. מגיד משנה שם

¹² רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ז

¹³ ולע"ד למה דקי"ל מעות הראשונים לקדושין ניתנו והקדושין מתחילין למפרע משעת הקנין צריך הבן להיות גדול בשעת הקנין כיון דהקדושין מתחילין תיכף אז בעינן רצון הבן לשויו לאב שליח אבל אם היה אז קטן א"כ ל"מ שליחות ודעת הקטן והיאך יתחילו הקדושין. ע"כ צ"ל גדול בשעת הקנין. מנ"ח שם.

¹⁴ בפירוש החומש פירש"י ז"ל אלא אומר לה הרי את מיועדת לי בכסף שקיבל אביך בדמיך ואף על גב דנראה לכאורה דפליג עם רבינו ז"ל דרבינו ז"ל סובר דהאדון הוא המקדש לבנו ורש"י ז"ל סובר דהבן עצמו מקדש נראה דלא פליגי דרבינו ז"ל כתב שנתן רשות לאביו ליעדה והרי עשה הבן שליח לאב לקדשה לו ורש"י ז"ל בפירוש החומש אירי שלא עשה הבן שליח לאב אלא הבן בא הוא בעצמו לקדשה ברשות אביה לחם משנה שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אבל אינו מיעד לבנו קמן.

ד. מדעת ... אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה

כבר התבאר שאין האב רשאי למכור את בתו¹⁵ אלא א"כ העני¹⁶, ולא נשאר לו כלום, לא קרקע ולא מטלטלין ואפילו כסות שעליו, ואין האדון מיעד¹⁷ אמה העבריה לא לו ולא לבנו אלא מדעתה, כלומר שתתרצה ליעודו¹⁸, אף על פי שכבר קיבל אביה מעותיה שהרי הוא אומר יעדה מדעתה, וי"א¹⁹ שמיעדה בעל כרחא אך צריך להודיעה שעושה כן.

ואם מת האדון, אין בנו יוכל ליעדה לו שהרי יוצאה לחירות במיתת האדון²⁰.

ה. מעות הראשונות ... לקידושין ניתנו

¹⁵ ויכול למכור גם לגר צדק, או לאשה. מנ"ח מג א

¹⁶ ואם עבר ומכר עיין מנ"ח שם שהסתפק כיון דהתורה לא נתנה לו רשות א"כ לאו של אביה היא לענין מכירה כמו שא"י למכור בנו וכתב אך ראיתי בתוס' רי"ד קדושין כ"א מבואר בדבריו דיכול ליתן בתו במתנה ואפשר דאין לו כלל אפי' כסות וא"י לפרנסה ג"כ רשאי ליתן שיהיה לה מזונות וכסות.

¹⁷ רמב"ם שם הלכה ב ח

¹⁸ ואמר ר"ג בר יצחק דרשינן הכי מדכתיב יעדה שהוא לשון דיעה דרשינן שהוא צריך להודיעה והיינו כדי שתתרצה שאל"כ מה תועלת יש בהודעתה. כסף משנה שם

¹⁹ מ עיין מ"ש התוס' פ"ק דקידושין (דף ה') ד"ה שכן בשם ר"ת שהאדון מייעד את העבריה בכסף מקנתה בע"כ של אב ובע"כ של בת ומאי דאמרינן דצריך להודיעה לא שצריך לעשות מרצונה אלא שצריך להודיעה דלשם קידושין מייעדה. גם הרשב"א בחידושו אהא דאמרינן אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה כתב שדברי ר"ת עיקר וגזירת הכתוב היא להודיעה בעלמא וכ"כ הריטב"א שם. ודע שכתבו התוס' שם בד"ה אף אני אביא חופה דאע"פ שהיעוד יכול לעשות בע"כ דאב החופה צריך לעשות מדעת. משנה למלך שם

²⁰ פירוש, כיון דבנו גדול ומדעתו מיעדה לבנו, למה לא כתוב ואם בנו ייעדה, לזה פירש משום דאם מת האדון אינה עוברת הבן, ואינו מיעדה רק כשהיא ברשות אביו, לכן כתוב ואם לבנו ייעדה, ופשוט. אור שמח שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

מצות יעוד²¹ יכול לקיים אפילו בסוף שש סמוך לשקיעת החמה²², ואינו צריך ליתן לה²³ כלום²⁴ שמעות הראשונות לקידושין ניתנו²⁵. אולם אם נקנתה בשטר, י"א²⁶ שצריך שישאר שוה פרוטה עבודה, סמוך לשקיעת החמה.

²¹ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ז

²² פירוש אף על פי שאין בנשאר מהיום שיעור ששוה עבודתו פרוטה לפי שמעות הראשונות כלומר מעות שנתן האדון לאביה לקידושין ניתנו וכל שאמר לה כן בתוך שש הוה ליה ייעוד למפרע משעת מכירה ולכך אף על פי שהוא סמוך לשקיעת החמה אינו צריך ליתן לה כלום ואף על פי שר' יוסי ברבי יהודה חולק שם ואומר דמעות הראשונות לא לקידושין ניתנו הלכה כת"ק. כסף משנה

²³ במנחת חינוך שם כתב כאן הוה כמי שאומר מעכשיו ע"מ שירצה כו' דהוה תנאה. והנה אף שבשעת הקנין לא אמר כלום מ"מ כך גז"ה"כ דהוה קדושין מעתה ובשעת אמירה או צריך עדים דהוה דבר שבערוה כמו בקדושין ואף דבכל קדושי תנאי צ"ל עדים בשעת קדושין ולא בשעת קיום התנאי וא"ל בשעת קדושין הרי את מ"ל מ"מ כאן כך גז"ה"כ דאף דאינו אומר לה כלל בשעת הקנין ואח"כ כשא"ל או צריך עדות והקדושין חלין למפרע בשעת קנין והוה א"א למפרע ואין קדושי אחר תופסין בה כלל.

²⁴ ואף על גב דבזמן שבא ליעדה לא נשאר שיעור שתוכל לצאת בגרעון כסף דהיינו פרוטה, מ"מ כיון דבשעה שקנאה היה במעות שיעור שתוכל לצאת בגרעון כסף לית לן בה, והוה שכתב רבינו לעיל ואינה נקנית בפרוטה מפני שצריך לקנותה בדמים שראויין לגרעון כדי שתגרע פדיונה ותצא, והכא כתב גבי ייעוד אפי' בסוף שש סמוך לשקיעת החמה ע"כ, ומעמא דמעות הראשונות לקדושין נתנו והוה ייעוד למפרע. יקר תפארת שם

²⁵ במנ"ח שם כתב. והנה אם מייעדה מתחילין הקדושין למפרע כל הבא עליה חייב חמאת כמ"ש ביבמות גבי אכל חלב וכן לענין מיתה דאנלאי מלתא למפרע ה"נ. אולם באבהא"ז שם כתב דין מעות הראשונות לקדושין ניתנו אינו שנתקדשה בזה למפרע דא"כ הו"ל לגמ' למימר דאם זינתה קודם חייבת חמאת, ואין לומר דהוה אונס כיון דהיתה עומדת ליעוד דמצות יעוד קודמת למצות פדיה, ועוד ידוע הקושיא דא"כ הו"ל דין ברירה ולכן מוכח מכל זה דדין מעות הראשונות לקדושין ניתנו אינו אלא על זכות קדושין שיהיה להאדון זכות ליעדה בשבילו או בשביל בנו, דהאדון נעשה כמו האב ואף דבכה"ג בקדושין אם יתן לאשה כסף על אופן זה שיחול מעכשיו דין זה שלא תוכל להתקדש לאחר אם יקדשה אח"כ, ומ"מ לא תהיה מקודשת מעכשיו, לא מצינו דין כזה בקדושין, אבל זהו עיקר דין שחידשה תורה. והנה עתה זכינו לאור גדול הדושי אדמו"ר רבינו חיים הלוי זצוק"ל וראיתי בהל' יבום וחליצה פ"ד דמבואר שם עיקר היסוד דלא נעשית א"א למפרע אך בהסבר הדברים הוא שונה במקצת ממה שכתבתי שכתב שם שנעשה מעשה הקדושין בשעת המכירה אלא דגמר הקדושין תלוי בדעת האדון, ודמי זה למעכשיו בחדא מילתא דלענין זה שאין הקדושין תלויין עוד אלא בדעת האדון מהני היעוד שאח"כ למפרע והוה כתנאי דמעכשיו, וע"כ דגם כונתו דזהו דין מסויים בדין יעוד שנעשה מעשה הקדושין שנמסר להאדון הזכות ליעדה, ואפי' למסקנא דגם למ"ד לקדושין ניתנו מ"מ צריך היעוד להיות מדעתה, וכן פסק הרמב"ם בהל' ח' אבל עכ"פ אינו תלוי בדעת האב דהוא העיקר בקדושי קמנה. ולפי"מ שנתבאר מיושב מה שכתב הרמב"ם דהאב מיעד בעד בנו ולא שבנו מיעד בכסף של האב כמו שכתב גבי קדושין מדין עבד כנעני דהכא גבי יעוד אינו כלל מדין עבד כנעני אלא שהתורה נתנה רשות להאדון ליעדה עי"ז שקנה זכות הקדושין מהאב, וממילא דוקא האדון יכול ליעדה לבנו, ואין הבן יכול ליעד שאין לו זכות אם לא שיבוא בשליחות האב. אבן האזל שם. ועיין להלן הערה 44 מה שכתב בזה האור שמח

²⁶ במנ"ח שם הקשה והנה איני מבין אמאי נקנית בשטר דהאב כותב ואינו נותן לה כסף כלל וגם במתנה נקנית דאינו נותן לה כלום בשעת הקנין א"כ אינו יכול ליעדה במעות הראשונים וא"ר ליעוד א"כ היאך נקנית בזה והנלע"ד בהא דפליגי רבנן וריב"ז אי מ"ר לקדושין ניתנו או לא. דרבנן י"ל דסברי במקום דיכולין לחול תיכף הקדושין חלין תיכף ומודים לריב"ז דמצות יעוד שייך ג"כ בגוונא דאינן חלין למפרע רק אח"כ מטעם צאי וקבלי וכו' או מטעם מלוה על המשכון דרבנן סברי דמעות ראשונות לקדושין ניתנו היינו ביעוד שיכול לחול תיכף חל תיכף מגז"ה"כ אבל באם א"א לחול תיכף מ"מ מצות יעוד לא נפקע ומקדשה בשיור שעליה וחלין בשעת יעוד, דסברי רבנן דמצות יעוד הוא בכל ענין חלין הקדושין אך בסתם יעוד דלקדושין ניתנו מתקדשת למפרע והיכי דא"י לחול למפרע חל בעת היעוד בשיור פרוטה שעליה וצ"ל שהות ביום כפי פרוטה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ו. אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין

כשם שיכול²⁷ האב לקדשה, כך יכול לקדשה על ידי שלוחו²⁸ דשלוחו כמותו, או על ידי עצמה שיאמר לה צאי וקבלי קידושין, ואף על גב דקיימא לן אין שליחות לקטן, כי אמרינן אין שליחות לקטן הני מילי לזכות לאחר בשליחותו, אבל בכאן שהיא זוכה לעצמה בשליחות אביה מהניא שליחותה לעצמה כאילו קבל אביה קידושין בשבילה²⁹. וצריך שיאמר לה כן בפני עדים, שהרי שליח קבלה צריך עדים³⁰.

ואם גלוי וידוע לכל שהאב מכין אותה לחופה ולקבל קידושיה כאומר לה בפני עדים דמי. ואין חילוק בין נערה לקטנה וכן עיקר. אבל יש חולקין³¹ ואומרים דאין בת קטנה יכולה לקבל קידושיה אלא האב בעצמו צריך לקבלם. וכדי להוציא אדם את עצמו מפלוגתא יחזיק האב יד הקטנה בשעה שתקבל הקידושין או יעמוד אצלה כשתקבלן דהוי כאילו קבלן בעצמו³², והכי עדיף טפי שהרי יש אומרים שאסור לקדש בתו קטנה³³.

וכשמקדש הקטנה ואביה עומד אצלה, אם ירצה יאמר לה הרי את מקודשת לי, ואם יאמר בתך מקודשת לי הווי קידושין דהרי היא במקום אביה עומדת, אף על גב שנותן

א"כ לפ"ו שפיר נקנית בשטר וגם במתנה כי יכול ליעדה בשויר שעליה בכ"ע ויהולו הקדושין בשעת יעוד ע"כ נקנית בשטר.

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לו ז

²⁸ נראה דמ"מ איכא בו יותר משלוחו דהא הוא מצוה דרמי עליו ובב"ה לא כ"כ ולא ידעתי הפרש בין מצוה זו לשאר מצוה. ח"מ שם ז, וב"ש ו

²⁹ לבוש שם וט"ז ג ועיין ח"מ שם ח וב"ש ז שלדעת הראב"ד ורמב"ן הטעם הוא כאלו אמר תנו לכלב שלי ואקדש לך כן מהני בביתו וכיון שאמר לה קבלי קידושין הוי כאלו אמר מי שיתן לך מעלה אני עליו כאלו נתן לי לכן אפילו בשטר מהני דאלו מטעם דהוי כאלו אמר תן מנה לפלוני אתי' מדין ערב או דוקא כשנהנה הפלו' משא"כ בשטר לכן כתב הטעם כאלו נתן לי ועיין בהר"ן ולפ"ו ה"ה בקטנה דעלמא נמי דלא נרעה מכלב, אבל הרא"ש כתב דהוי מתורת שליחות וכל מה שהוא לטובתה נעשית שליח ולפ"ו קטנה דעלמא לא מהני, לפ"ו אפילו גילוי דעת דהיא תהיה שלוחו מהני כמ"ש בסיומן ל"ה, אלא בפסקי מהר"י סימן נ' כתב לדברי הרא"ש פ"ק דקדושין בסוגי' אומר אדם לבתו הקטנה וכו' כתב שם זכות שלו מזכה לה א"כ צריך לזכות לה בפירוש ולא מהני גילוי דעתו מיהו למעם שכתב דנעשית שלוחו צ"ל כן לפני עדים ויש לחוש לחומרא לשני טעמים הללו, וברמב"ם פ"ג דין י"ד משמע להדיא כן ונ"מ לרמב"ם והרא"ש נעשה קמן שליח לכל דבר שהוא טובתו ולראב"ד והרמב"ן לא נעשה וכן הוא לדע' רא"מ שהביא בסמוך בהנ"ה.

³⁰ רמ"א שם

³¹ הנה הפוסקים מדייקים דהרי"ף ס"ל דא"י לקבל קידושין מדהשמיט מימרא זו אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין והנה בגירסא שלנו איתא מימרא זו בהרי"ף ועיין ב"ש שם ח שהקשה אף לגירסא שלהם, והרא"מ דס"ל דא"י לקבל קדושין צ"ע איך מישב סוגי' ודוחק לומר הסוגי' איירי שעומד שם, ואפשר דס"ל דסוגי' איירי שם בנערה והא דאמר שם והוא שלא בנרה ולא אמר והוא שלא היתה קטנה אפשר אידי דסיפא נקט ודוחק.

³² נראה אם אומר למקדש תן לבתי קדושי כסף ותתקדש לך אז לכ"ע יכולה לקבל הקדושין אפי' אם אביה אינו שם דהוי כאומר תן לפלוני. ב"ש שם ט

³³ אבל כשהיא עצמה מקבלת, אין מחויב האב למחות אם היא הפיצה, ח"מ שם י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

לה הקידושין הרי מכח אביה חלין הקידושין והוא עומד אצלה³⁴ והוי כאילו מדבר עמו. ואם מקדשה בשטר כותב בשטר בתך מקודשת לי, ובשעה שנותן לה אומר לה הרי את מקודשת לי, ואם שינה מדברים האלה אפילו הכי הויא מקודשת.

וכששולחין הבנות הקטנות למקום אחר ואין האב אצלן כשמקבלות קידושיהן, הואיל והכינה להכניסה לחופה ולקידושין הוה כאילו מחזיק בידה בשעת קבלה, מכל מקום אומר לה הרי את מקודשת לי, כיון שאין האב כאן למי יאמר בתך, נ"ל.

ז. המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת

היה לו משכון³⁵ ממנה³⁶, במלוה שיש לו אצלה וקידשה בה, והחזיר לה המשכון או שהיה המשכון ברשותה הרי זו מקודשת³⁷. ויש אומרים שאפילו לא החזיר לה המשכון מקודשת בהנאת³⁸ מחילת מלוה³⁹. ועיין לעיל דף ה: במקדש בחוב שיש עליו משכון.

דף יט:

³⁴ וע' בריב"ש סימן תע"ט שכתב ומיהו לישנ' דהרי בתך לכ"ע מהני אף ע"י עצמה וכ"ש בנדרן זה וכו' משמע אף כשאין האב אצל הקדושין יאמר לה הרי בתך ועיין ח"מ שם יא שכתב ומיהו נראה דכוונת הריב"ש שיאמר לאב הרי בתך מקודשת לי בכסף שאתן לה ונותן לה הכסף מדעת אביה אבל שיאמר לבת הרי בתך מקודשת אין זה ל' כלל. אולם בב"ש שם י כתב ובכל זה אין חילוק בין אם האב עומד אצלה ובין אם אין עומד אצלה דהא לכל הפוסקים מימרא דרבא הנ"ל איירי כשאין האב עומד אצלה והיא באה בתורת שליחות ותני שם הרי בתך מקודשת לי וכשאב אצל הקדושין יאמר אף לכתחילה בתך מקודשת לי, וכשהוא מקבל קדושין בשביל בתו אז אם היא קמנה או נערה צ"ל לו בתך מקודשת לי, ולא הרי את, דהא הוא לאו שליח, ואם היא בוגרת והוא שלוחה אז בכסף מהני בין אם יאמר את מקודשת דמדבר עם המשלח כמו דמהני א"י לקמנה כשהוא מקבל הקידושין בתך מקודשת לי ובין א"י הרי בתך מקודשת.

³⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כח יא

³⁶ ודוקא דמטא לירדיה דמקדש בתורת משכון, אבל אי לא מטא לירדיה בתורת משכון אף על גב דמדינא מצי למתפשיה אוווי, דכל כמה דלא גלי דעתיה דנקמיה ליה בתורת משכון אינה מקודשת. ול"ד להא אם אמר התקדשי בש"ח דשמין הנייר אף על גב הנייר שלה הוא ולא גילה דעתו דתופס למשכון משום שם הלוח על השטר הוי כאלו אמר דהלוח על הנייר וכ"כ ב"ח וע"י לק' מ"ש בזה. לבוש וב"ש שם ל

³⁷ לא מבעיא אם משכנה שלא בשעת הלואתו דמקודשת, דהא קי"ל [קדושין ח ע"ב] גבי בעל חוב משכנו שלא בשעת הלואתו קנה המשכון מדכתיב ולך תהיה צדקה, ואם כן שלו ממש נתן לה, אלא אפילו משכנה בשעת הלואתו מקודשת, דאע"ג דמעוה המלוה אינם בעין, מכל מקום היא נהנית במשכון מעתה ומגיע הנאה לידה מה שלא היתה נהנית מקודם לכן

³⁸ עיין בחו"מ סי' רמ"א בהג"ה הביא פלוגתא המוחל חוב ויש בידו משכון אם יכול לחזור וכאן מוכח דא"י לחזור דהא במעמד שלשתן מבואר די"א דאינה מקודשת משום דלא סמכה דעתה שמא יחזור א"כ אם הוי יכול לחזור אחר שמחל לא היתה סמכה דעתה ומשמע כאן כשיש בידו משכון א"צ לומר בהנאת מחילה אלא מקדש אותה סתם וכ"כ הרא"ש והטור מיהו לדעת תוספת אפילו כשיש בידו משכון צריך לומר בהנאת מחילה אלא דה"א הואיל המשכון בידו גרע מפי קמ"ל אבל באמת צ"ל דיקא בהנאת מחילה. ב"ש שם ל

³⁹ וכי תימא פשיטא דבהנאתו מקודשת דהא במחילת מלוה אפילו בלא משכון מקודשת ומאי קא משמע לן, צריכא דס"ד אמינא היכא דאיכא משכון גרוע מפי דלא סמכא דעתה כיון שאינו מחזיר לה משכון, קא משמע לן. לבוש שם ומ"ז כא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

**ח. כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי
הרי את מאורסת לי אפילו בסוף שש ואפילו סמוך
לשקיעת החמה ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה
מנהג שפחות**

כיצד⁴⁰ מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי, הרי את מאורסת, לי הרי את לי לאשה⁴¹, אפילו בסוף שש סמוך לשקיעת החמה, ואינו צריך ליתן לה כלום שמעות הראשונות לקידושין ניתנו ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות⁴², וכיצד מיעדה לבנו אם היה בנו גדול ונתן רשות לאביו ליעדה לו הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני.

**ט. אם רצה ליעד מייעד משל לאומר לאשה הרי את
מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך
שלשים יום שמקודשת לשני**

⁴⁰ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ז

⁴¹ פלא שלא חשב ג"כ הרי את מיועדת לי, ואף שבגמרא קידושין דף ו. זה איבעיא, לא איבעי לן אלא באשה אי הוי לשון קידושין כמו באמה העבריה, וכ"כ ברש"י שם, שהוא לשון קידושין באמה העבריה. אמרי אמת שם.

⁴² ונראה כיון דלאחר יעוד אינו נוהג בה מנהג שפחות א"כ המע"י אינו של האדון ושייך לאב ככל ארוסה קטנה או נערה דמע"י שייך לאב. וראיתי במקנה מביא ירושלמי דמקשה למ"ד מעות ראשונות לקדושין ניתנו והרי היא ארוסה משעת קנין א"כ יחזיר האדון המע"י מתחלה עד היעוד ות"י בירושלמי דהוי כמתנה שהמע"י יהיה שלו. ונראה דדוקא עד היעוד הוי כמתנה וא"צ להחזיר אבל מיעוד ואילך המע"י שייך לאביה ואין הירושלמי ת"י אך כנ"ל פשוט וכ"נ ממשמעות הר"מ. אך עיינתי ברשב"א שמביא הירושלמי ונראה שם דעד כלות משך השעבוד אף לאחר שנתארסה מע"י לבעלה דהוי כאילו התנה. מנ"ח שם.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

המוכר את בתו⁴³ ואח"כ הלך וקדשה לאחר, אם רצה האדון לייעד מייעד⁴⁴,
ואם לא ייעד האדון לא לו ולא לבנו, כשתצא מרשות האדון יגמרו
קידושיה⁴⁵, ותיעשה אשת איש.

י. המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד ... אם רצה לייעד מייעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה

⁴³ רמב"ם שם פרק ד הלכה טו

⁴⁴ טעמא דמעוה הראשונות להכי ניתנו דאם רצה לייעד הרי מקודשת למפרע משעת מכירה, ואם לא ירצה לייעד לא להו קדושין הלכך אם בא אחר וקדשה קדושו מתלה תלי וקיימי. ואף על גב דלא פירש מעכשיו הוי כאילו פירש ואם ייעד אותה לא חלו קדושי שני. יקר תפארת שם. וצריך ביאור, כיון דמעוה הראשונות לקדושין ניתנו הרי מקדש לאיזה שארצה מכאן ועד שלשים יום מעכשיו, או לעצמו או לבנו, וקיי"ל דאין ברירה, ואיך חלו הקדושין למפרע, בשלמא בלא דברי רבינו הוי אמינא דאז חלה היעוד מכאן ולהבא, ומקדשה במה שמוחל לה מעשה ידיה מה שתעשה עוד, ונראה דכבר ביארנו בפ"ה מהלכות אישות דקדושי יעוד הוי מה שהאדון נותן להמוכר את בתו הכסף, וזכה האב בקבלתו עבור בנו של האדון, ומידיה זכי ליה להיות עבור כסף הקדושין, נמצא דתו אין להקשות דהא אין ברירה, דענין ברירה לא שייך על מידי דכבר היה, וכמו וכבר בא חכם (עירונין ל"ו ע"ב) דלא נאמר ברירה, א"כ הכי אמר הרי את מקודשת למי שהכסף שלו, ואחרי זה יתברר האיש שהכסף שלו אם הוא האב או הבן, דזכי כבר המוכר בתו מיד נותן הכסף את הכסף עבור הבן, ולא הוא מקדשה, ואם תאמר על הזכיה גופא אין ברירה דמי וזכה בהכסף, ז"א, דהכי אמר האב הנותן כסף למוכר את בתו, דהרי הכסף של בני אם ארצה לייעדה לו, וזה הוי תנאי לחוד ככל התנאים, כיון דאינו מתייחס אל שני דברים, וכן מוכרח מהא שכתבו תוס' רה"ש (ל' ע"ב) ד"ה נתקלקלו הלויים בשיה, שהיו מקריבין מוסף על תנאי, אם יבואו עדים ידא של מוסף ואם לאו יהא תמיד יעו"ש, ונאמר אין ברירה, ולא הוי לשמה, ולפי"ז א"ש, דאם יבואו עדים ויתקדש החודש הלא יהא מקודש למפרע, ונמצא דלילה של תמול קדוש בקדושת ר"ה ויו"ט, וכשמקריבין יאמרו אם עכשיו יום טוב או ר"ח יהא למוסף היום, ואם לאו יהא תמיד אף על גב דהענין העבר יהא תלוי בתנאי אשר יתברר להבא, בזה לא שייך ברירה, כן הכא שמיעדה באופן שלמי שהכסף שלו תהא מקודשת הוא ענין שכבר הוא, רק בירוירו יתברר לעתיד בתנאי אם ירצה, בזה לא שייך לברירה, וזה ברור. אור שמח שם, ועיין מה שנכתב לעיל הערה 25 בביאור בשם אבהא"ו.

⁴⁵ ירושלמי קדושין פ"א ה"ב איתא הכל מודים כשהשיאה לאחר שיחך באדון עיין שם, וצ"ע אמאי השמיט הרמב"ם להאי ירושלמי, והנראה בזה, דלכאורה צ"ב דברי הירושלמי מ"ש נשואין מקדושין, הא כיון שהקדושין נפקעין ע"י יעוד האדון ממילא מתבטלין הנשואין דהוה חופה בלא קדושין, ועוד כיון דאסור לבוא עליה שמא ייעדנה האדון ותהיה אשת איש למפרע, א"כ הרי לאו חופה הראויה לביאה היא ולא הוה כלל נשואין, ועכצ"ל דהירושלמי ס"ל דחופה מוציאה מרשות אדון, ודלא כתו' קדושין דף מ"ז ע"א ד"ה מיתה, ולכן לא יוכל כבר האדון לייעדה כמו שא"י לייעד אחר שש, ולפי"ז ע"י החופה מותרת גם בביאה ושפיר הוה חופה הראויה לביאה, ואין כאן חשש אשת איש, ולפי"ז נראה דמה דאיתא לקמן שם בירושלמי בעא ר"ל מר"י נשואין מוציאה מרשות אדון מק"ו מסימנים, ואהדר ליה ר"י אני שונה יתירה עליו אמה העבריה שיוצאה בסימנין ולא בדבר אחר, דמבואר דלדעת ר"י אין חופה מוציאה מרשות אדון, לדידיה בודאי ליכא מציאות של נשואין דנימא שיחך באדון, דהרי לר"י הוה חופה שאינה ראויה לביאה, ולא חופה היא כלל ולהכי הוא דהשמיט הרמב"ם הא דירושלמי כיון דר"י פליג ע"ו וכמש"נ. אבן ישראל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

המוכר את בתו⁴⁶ ופסק על האדון על מנת שלא לייעד אותה אם רצה האדון לייעד מייעד, שהתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל⁴⁷.

יא. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ... בדבר שבממון תנאו קיים

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו. ובכתובות דף פג: שאין⁴⁸ אדם יכול להתנות על מה שכתוב בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה. ונפקא מינה לירושה שהנה התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קרוב קודם⁴⁹, לפיכך אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מהיורש, לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום. וכן אם אמר איש פלוני ירשני ואפילו הוא אחיו במקום שיש לו בת, או בתי תרשני במקום שיש לו בן, לא אמר כלום שהרי מתנה על מה שכתוב בתורה, וכן כל כיוצא בזה.

וכן באונאה התבאר בכתובות שם פד. שאסור⁵⁰ להנות לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר ואף על פי⁵¹ שאמר לך על מנת⁵² שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה טז

⁴⁷ מדברי רבינו מבואר דס"ל דעם היות דבדידיה תלה רחמנא דאי בעי מייעד אי בעי לא מייעד מ"מ אינו יכול להתנות ולהתחייב שלא ליעדה ומתנה על מה שכתוב בתורה. ולכאורה קשה מכאן על מ"ש הרא"ש בתשובה כלל י"א סי' ז' על יבם שנשבע לחלוץ דחל השבועה יעו"ש וכ"כ הרדב"ז ז"ל בחדשות ח"א סי' נ"ו ואמאי כיון דמן התורה מצי לחלוץ או ליבם הרי זה שנשבע לחלוץ דוקא נימא דהוי נשבע לבטל את המצוה דהתנה על מ"ש בתורה. וכעין זה עיני ראו להרב קהלת יעקב בלשון חכמים אות מ"ם תמה על תשובת הרא"ש הלזו מדברי התוס' דחולין דף קל"ד ד"ה חוץ דכתבו שם דמתנה על מ"ש בתורה מקרי אף שאינו לבטל את המצוה בהחלט אלא מצד אחד יעו"ש, איכא לחלק דאפי' דמתנה על מ"ש בתורה בצד אחד תנאו בטל היינו טעמא דלא איכפת לן אם התנאי בטל דלא עביד שום איסור אבל בשבועה כה"ג דתלוי ברצונו אי בעי מעבד הכי ואי בעי מעבד הכי ונשבע אף דהוי מתנה על מ"ש בתורה בכה"ג חלה השבועה מטעם איסור השבועה. אמר יוסף שם.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ רפא א ז

⁴⁹ כמו שהם מסודרים בפסוק [במדבר כז, ח] ואיש כי ימות וגו'

⁵⁰ שו"ע חו"מ רכו א

⁵¹ שו"ע שם כא

⁵² כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיעור, שמשירר לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוי כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז חו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיעור לא הוי כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אונאה⁵³, אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו⁵⁴ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים⁵⁵ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי. אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה⁵⁶.

ובדבר שבממון תנאו קיים כמבואר בכתובות דף נו. ובגיטין דף פד. שאם התנה בשעת קידושין⁵⁷ על הדברים שהם מן התורה, כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות⁵⁸ כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאו קיים, כיון שדבר שבממון הוא וניתן למחילה, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם. ואלו הן, עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

כיצד, התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה, חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של ממון, דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאו

⁵³ ומשמע שעיקר מעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה בטעות, ואפילו בדבר רשות ככה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתיה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבזה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצוה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתיה"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מחנ"א דיני אונאה סימן טו

⁵⁴ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דן באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

⁵⁵ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיה"מ מדייק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

⁵⁶ נתיה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רנ, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוי בגדר פיוממי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הוי המותר כאילו אין בו שתות והוי מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוי ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הוי מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרש"ד"ם חו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהוי הדין אם מחל עד שלישי וכיוצא בזה.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ה, סטו

⁵⁸ דוקא באומר ע"מ שאין לך עלי שאר וכסות אבל אם אמר ע"מ שאין בו בקדושין שאר וכסות לא מהני התנאי.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

קיים שממון ניתן למחילה, אבל עונתה שהוא צערא דגופא⁵⁹ לא ניתן למחילה, והרי מתנה על מה שכתוב בתורה⁶⁰ ותנאו בטל.

וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה אף על גב שדבר שבממון הוא, ואף על גב שדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן, אפילו הכי תנאו בטל⁶¹ ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתים, שחזקו רבנן תקנתם יותר משל תורה⁶², כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה⁶³ שלא תוכל למחול לו⁶⁴, ולא יפחות לה ממנה אפילו שוה פרוטה, ואם פחת הרי בעילתו בעילת זנות.

יב. שמוכרה לפסולין

כבר התבאר לעיל דף יח: שיש לאדם⁶⁵ למכור בתו לפסולין⁶⁶, כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שאע"פ שהן בלאו, קידושין תופסין בהן⁶⁷.

⁵⁹ מ"ז שם ד

⁶⁰ מיהו במ' פרק השוכר כתב אפילו עונה הוי דבר של ממון משום דאפשר לפייס אותה עם ממון שתמחול לו העונה וכ"כ במהרי"ק שורש י'. ב"ש שם ה

⁶¹ כן דעת השו"ע וכן פסק גם בס"י סו סעי' ט ועיי"ש באוצה"פ ס"ק לז שהוא מחלוקת ראשונים שיש הסוברים שתנאו קיים

⁶² עיין ב"ש שם

⁶³ ח"מ שם יא

⁶⁴ ובמ"ז שם כתב ט שאינו מועיל משום דאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה. משמע שמשום כך הוי ליה מילתא דאיסורא ולא דבר שבממון ולהכי אין בידה למחול לו וכ"כ בלח"מ פי"ב מאישות ה"ו ועיין אוצה"פ סו ס"ק לז באריכות דעות שונות בזה

⁶⁵ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה יב

⁶⁶ ולמכור לאשה אע"ג שאינה ראויה ליעוד הא מבואר בש"ס דאף דא"ר לעצמו אם ראויה ליעוד לבנו נמכרת והכא ראויה ליעוד לבנה אם הבן עושה אותה שליח דאשה נעשית שליח כמו איש וכאן גז"כ דיכול לקדשה לו או לבנו מ"ל איש ומ"ל אשה כיון דיכולה לייעד לבנה הגדול ברשותו. מנ"ח שם

⁶⁷ אך לעכו"ם או לגר תושב א"י למוכרה כיון שאינו בן קדושין וגז"כ דאין אמה נמכרת רק למי שיש עלי' קדושין שיוכל לייעדה. כ"י מנ"ח שם